

Informacja po Spotkaniu Ministrów Państw Członkowskich Unii Europejskiej ds. Spójności Terytorialnej i Rozwoju Miast wraz z przyjętymi dokumentami - Kartą Lipską oraz Agendą Terytorialną Unii Europejskiej

W dniach 24-25 maja 2007 r. w Lipsku (Niemcy) odbyło się Nieformalne Spotkanie Ministrów Państw Członkowskich Unii Europejskiej ds. Spójności Terytorialnej i Rozwoju Miast organizowane przez Prezydencję niemiecką. Spotkanie to było zwieńczeniem trwającej od 2004 roku nieformalnej współpracy ministrów nad wypracowaniem wspólnej perspektywy rozwoju przestrzennego UE.

Głównym tematem spotkania było „Wzmocnienie europejskich miast i regionów – promowanie konkurencyjności, spójności społecznej i przestrzennej w Europie oraz w jej miastach i regionach”. Spotkanie podzielone było na dwa wyraźne bloki tematyczne - rozwój miast oraz spójność terytorialna. Efektem końcowym było przyjęcie dwóch dokumentów politycznych:

1. „Leipzig Charter on Sustainable European Cities” (Karta Lipska, KL)
2. „Territorial Agenda of the European Union” (TAEU)

oraz Konkluzji Prezydencji niemieckiej „Conclusion of the German EU Presidency after the meeting of the ministers responsible for urban development policy”, wspólnych dla obu części tematycznych.

Agenda Terytorialna, jest wyrazem rosnącej rangi terytorialnego wymiaru spójności Unii Europejskiej. Dokument ten nie posiada charakteru obligatoryjnego, ale stanowi strategiczne i zorientowane na działania ramy dla terytorialnego rozwoju Europy, w tym dla krajowych polityk rozwoju przestrzennego. Agenda Terytorialna przyczynić się ma do trwałego wzrostu gospodarczego oraz tworzenia miejsc pracy, jak również do społecznie i ekologicznie zrównoważonego rozwoju poprzez wzmocnienie spójności terytorialnej Europy. Celem Agendy jest wzmocnienie globalnej konkurencyjności i zrównoważenie wszystkich regionów Europy poprzez zidentyfikowanie i zmobilizowanie ich terytorialnych potencjałów.

Akceptacja „Territorial Agenda of the UE” i Karty Lipskiej ma w zamierzeniu służyć dalszemu wzmocnieniu wymiaru terytorialnego w polityce spójności i działaniach UE w ogóle.

Przyjęcie Karty Lipskiej w sprawie Europejskich Miast Zrównoważonych oraz uznanie w Agendzie Terytorialnej kwestii rozwoju zrównoważonych miast jako zadania o wymiarze europejskim, skłania do podjęcia działań dla sformułowania zintegrowanej krajowej polityki miejskiej.

Akceptacja przez Polskę TAEU i Karty Lipskiej jest związana z kontynuowaniem i zwiększaniem zaangażowania Polski w dyskusję nad kształtem wizji rozwoju terytorium UE. Dotyczy to zwiększenia aktywności w pracach ESPON – programu wspomagającego badania przestrzeni UE, postrzeganego jako kluczowego w implementacji TAEU, CEMAT (European Conference of Ministers Responsible for Regional/Spatial Planning) oraz prezentacji własnych osiągnięć dotyczących Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, VASAB (Współpraca Państw Morza Bałtyckiego), programów INTERREG i współpracy międzyregionalnej i transnarodowej w tym zakresie.

KARTA LIPSKA nt. Zrównoważonych Miast Europejskich

Projekt końcowy (stan 2 maj 2007)

Preambuła

„KARTA LIPSKA nt. Zrównoważonych Miast Europejskich” jest dokumentem państw członkowskich, który został opracowany przy szerokim i przejrzystym udziale przedstawicieli zainteresowanych stron. Mając na uwadze wyzwania i szanse jak również różne aspekty historyczne, gospodarcze, społeczne i ekologiczne europejskich miast Ministrowie państw członkowskich odpowiedzialni za rozwój miast zgodzili się na wspólne zasady i strategię dotyczące polityki rozwoju miejskiego. Ministrowie zobowiązują się:

- zapoczątkować polityczną inicjatywę w swoich państwach członkowskich, tj. jak mogą zostać zintegrowane zasady i strategię

Karty Lipskiej nt. Zrównoważonych Miast Europejskich z krajową, regionalną i lokalną polityką rozwoju;

- zapewnić dalsze funkcjonowanie instrumentu zintegrowanego rozwoju miejskiego, wspierając kompetentne do jego wdrożenia struktury rządowe i tworząc na szczeblu krajowym wymagane warunki ramowe;
- promować zrównoważony rozwój przestrzenny w oparciu o zdecentralizowany europejski system miast.

Ministrowie dziękują niemieckiej Prezydencji za przedłożenie raportu zatytułowanego: „Zintegrowany rozwój miejski jako warunek sukcesu zrównoważonego miasta”, jak również opracowań: „Urbanistyczne strategie oceny w kryzysowych dzielnicach miejskich”, „Wzmocnienie lokalnej gospodarki i polityki lokalnego rynku pracy w kryzysowych dzielnicach miejskich”, „Polityki aktywnej edukacji i szkoleń dla dzieci i młodzieży w kryzysowych dzielnicach miejskich”, „Zrównoważony ruch miejski i kryzysowe dzielnice miejskie” wraz z przykładami odpowiedniej praktyki z całej Europy. Te opracowania pomogą miastom każdej wielkości za stosować w praktyce zasady i strategię leżące u podstaw Karty Lipskiej.

Ministrowie oświadczają:

My, ministrowie odpowiedzialni za rozwój miast w państwach członkowskich Unii Europejskiej, uważamy miasta europejskie każdej wielkości, które ewoluowały z biegiem historii, za wartościowe i niezaprzeczalne dobra gospodarcze, społeczne i kulturowe.

Mając na celu ochronę, wzmocnienie i dalszy rozwój naszych miast, silnie wspieramy Strategię Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej, opierając się na Programie Działań z Lille (*Lille Action Programme*), Prawie Miejskim (*Urban Acquis*) i Porozumieniu z Bristolu (*Bristol Accord*).

W tym celu wszystkie wymiary zrównoważonego rozwoju – to jest dobrobyt gospodarczy, równowaga społeczna, aspekty ekologiczne, wymagania kulturalne i zdrowotne, skuteczność instytucji w państwach członkowskich – muszą zostać jednocześnie i na równych prawach rozważone.

Nasze miasta posiadają unikalne wartości kulturowe i architektoniczne, silną inkluzję społeczną i wyjątkowe możliwości do rozwoju gospodarczego. Są one centrami wiedzy, źródłami wzrostu i innowacji. Jednocześnie w naszych miastach istnieją problemy demograficzne, nierówność i wykluczenie społeczne określonych grup ludności, zapotrzebowanie na korzystne cenowo i odpowiednie mieszkania oraz problemy środowiska. Na dłuższą metę miasta nie będą mogły pełnić swojej funkcji lokomotyw postępu społecznego i wzrostu gospodarczego zgodnie z zaleceniami Strategii Lizbońskiej, jeśli nie uda nam się utrzymać równowagi społecznej w ramach i pomiędzy miastami, chroniąc ich kulturową różnorodność oraz wyznaczając wysoką jakość w dziedzinie projektowania, architektury i środowiska.

Coraz bardziej potrzebujemy zintegrowanych strategii i skoordynowanego działania wszystkich osób i instytucji zaangażowanych w proces rozwoju miast, które sięgają poza granice pojedynczych miast i wspólnot lokalnych (gmin). Wszystkie szczeble rządowe, począwszy od lokalnych, regionalnych, krajowych kończąc na szczeblu europejskim, ponoszą własną odpowiedzialność za przyszłość naszych miast. Musimy poprawić koordynację różnych obszarów polityk sektorowych oraz rozwinąć nowe poczucie odpowiedzialności za politykę zintegrowanego rozwoju miast. Wszystkim, którzy pracują nad realizacją celów dotyczących zrównoważonego miasta musimy zapewnić zdobycie koniecznych i ponadzawodowych kompetencji oraz wiedzy.

Z wielkim zadowoleniem przyjmujemy oświadczenia i rekomendacje przedstawione w Agendzie Terytorialnej Unii Europejskiej, jak również w pracach europejskich instytucji, które promują zintegrowaną perspektywę rozwoju miejskiego. Uznajemy znaczenie zobowiązań z Aalborg (*Aalborg Commitments*) jako cenny wkład do strategicznego i skoordynowanego działania na szczeblu lokalnym, zobowiązań Karty

Europejskiej „Najważniejsze Miasta Sieciowe” (Netzwerk VITAL CITIES) oraz wniosków europejskiego Forum Polityki Architektury „Kultura budowlana w Europie” z dnia 27 kwietnia 2007.

Zalecamy:

1. W większym stopniu wykorzystywać zintegrowane podejście do rozwoju miast

Dla nas, polityka zintegrowanego rozwoju miast oznacza jednocześnie i uczciwe uwzględnianie obaw i interesów, które mają znaczenie w rozwoju miast. Zintegrowana polityka rozwoju miast jest procesem. Koordynuje ona kluczowe obszary polityki miejskiej w ramach określonego obszaru z punktu widzenia przestrzeni, przedmiotu działania i czasu. Nieuniknione jest zaangażowanie ze strony podmiotów gospodarczych, grup interesu i opinii publicznej. Polityka zintegrowanego rozwoju miast jest kluczowym warunkiem dla wdrażania europejskiej Strategii Zrównoważonego Rozwoju. Wdrażanie jej jest zadaniem o wymiarze europejskim, w którym jednakże muszą zostać uwzględnione osobliwości lokalne jak i zasada pomocniczości.

Pogodzenie interesów umożliwione poprzez formy polityki zintegrowanego rozwoju miast stanowi realną podstawę dla konsensusu pomiędzy państwem, regionami, miastami, obywatelami i przedsiębiorstwami. Poprzez wspólną mobilizację zasobów wiedzy i zasobów finansowych zostanie wzmocniona skuteczność ograniczonych środków publicznych. Inwestycje publiczne i prywatne będą ze sobą lepiej skoordynowane. Polityka zintegrowanego rozwoju miast angażuje uczestników spoza administracji i umożliwia mieszkańcom odgrywać aktywną rolę w kształtowaniu ich bezpośredniego otoczenia. Jednocześnie działania te zagwarantują większą pewność planowania i inwestycji.

Zalecamy, aby miasta europejskie rozważyły opracowanie strategii zintegrowanego rozwoju miejskiego dla miasta jako całości. Te narzędzia planowania, zorientowane na wdrażanie, powinny:

- opisywać mocne i słabe strony miast i miejskich dzielnic w oparciu o analizę bieżącej sytuacji;
- definiować stałe cele rozwoju dla obszaru miejskiego oraz opracować wizję dla miasta;
- koordynować ze sobą różne plany obszarów sąsiedzkich, sektorowe i techniczne, uzgodnić działania polityczne oraz gwarantować, aby zaplanowane inwestycje wspierały wyważony rozwój obszaru miejskiego;
- skupiać i koordynować wykorzystanie funduszy przez beneficjentów sektora publicznego i prywatnego pod względem przestrzennym;
- być skoordynowane na szczeblu lokalnym i na szczeblu miejsko-regionalnym oraz angażować obywateli i innych uczestników, którzy w znacznym stopniu mogą się przyczynić do kształtowania przyszłych gospodarczych, społecznych i ekologicznych jakości obszarów.

Koordynacja pomiędzy miastem i regionem musi zostać wzmocniona. Celem jest osiągnięcie partnerstwa pomiędzy miastami i obszarami wiejskimi, jak również pomiędzy małymi, średnimi i dużymi miastami oraz w ramach regionów miejskich i metropolii. Traktowanie problemów polityki rozwoju miejskiego jak również procesu decyzyjnego tylko w oparciu o pojedyncze miasto musi zostać przezwyciężone. Nasze miasta powinny być punktami kształtującymi rozwój regionów miejskich i przejąć odpowiedzialność za spójność terytorialną. Bardzo pomocne byłoby połączenie w przyszłości miast na szczeblu europejskich.

Polityki zintegrowanego rozwoju miast dostarczają nam zestaw instrumentów, które już potwierdziły swoją wartość w wielu europejskich miastach w rozwijaniu nowoczesnych, wspólnych i skutecznych struktur rządowych i są niezbędne dla poprawiania konkurencyjności europejskich miast. Ułatwiają one koordynację rozwoju osadnictwa, rozwoju ekonomicznego i rozwoju infrastruktury, biorąc pod uwagę istniejące warunki demograficzne, tendencje migracji oraz warunki polityki energetycznej.

W zakresie polityki zintegrowanego rozwoju miast uważamy jako szczególnie ważne następujące strategie działania w celu wzmocnienia konkurencyjności miast europejskich:

Tworzenie i zapewnianie wysokiej jakości przestrzeni publicznych

Czynniki takie jak jakość przestrzeni publicznych, miejskich krajobrazów kulturowych oraz rozwoju architektury i rozwoju miejskiego odgrywają centralną rolę w tworzeniu warunków życia populacji miejskiej. Jako miękkie czynniki lokalizacji, stanowią one ważne wskaźniki dla lokalizacji przedsiębiorstw gospodarki opartej na wiedzy, dla wykwalifikowanej i kreatywnej siły roboczej oraz dla turystyki. Dlatego też interakcja architektury, planowania infrastruktury i planowania miejskiego musi zostać wzmocniona w celu stworzenia atrakcyjnych, skierowanych na użytkownika przestrzeni publicznych oraz w celu osiągnięcia wysokiego standardu pod względem „kultury budownictwa”. Pod pojęciem „kultury budowlanej” należy rozumieć całość wszystkich jakości planowania i budowania oddziałujących na aspekty kulturalne, ekonomiczne, techniczne, społeczne i ekologiczne. Wymagania kultury budowlanej nie mogą ograniczać się tylko do przestrzeni publicznych. Kultura budowlana jest koniecznością dla miasta jako całości i jego okolicy. Miasta i państwo muszą tutaj uczynić swój wpływ znaczącym. To odnosi w szczególności do dziedzictwa kultury budowlanej. Historyczne budynki, publiczne przestrzenie oraz ich miejskie i architektoniczne wartości muszą pozostać zachowane.

Tworzenie i gwarantowanie funkcjonalnych oraz dobrze zaprojektowanych przestrzeni miejskich i infrastruktury jest zadaniem, które musi być realizowane wspólnie przez władze krajowe, regionalne i lokalne, jak również przez mieszkańców i przedsiębiorstwa.

Modernizacja sieci infrastrukturalnych oraz poprawa efektywności energetycznej

Istotnym czynnikiem poprawiającym jakość życia, a także warunków lokalnych i środowiska są zrównoważone, łatwo dostępne i korzystne cenowo systemy transportu miejskiego ze skoordynowanymi połączeniami do systemów transportu regionów miejskich. Tutaj należy poświęcić szczególną uwagę zarządzaniu ruchem i połączeniu nośników ruchu, łącznie z ruchem rowerowym i pieszym. Transport miejski musi być dostosowany do wymogów funkcjonalnych poszczególnych obszarów miejskich: miejsc pracy, mieszkalnictwa, środowiska naturalnego oraz przestrzeni publicznych.

Techniczna infrastruktura, w szczególności instalacje wodne, oczyszczalnie ścieków i inne sieci inżynierskie muszą zostać w odpowiednim czasie wzmocnione i dostosowane do zmieniających się potrzeb, aby w przyszłości przyczyniły się do poprawy jakości życia miejskiego.

Istotnymi warunkami zrównoważonej infrastruktury doprowadzającej i odprowadzającej są efektywność energetyczna, oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi jak również wydajność ekonomiczna w przedsiębiorstwie. Wydajność energetyczna w sektorze budynków musi zostać poprawiona. W równym stopniu odnosi się to zarówno do nowych jak i starych budynków. Renowacja budynków podnosi znacząco ich efektywność energetyczną i przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców. Należy poświęcić szczególną uwagę budynkom z płyty oraz starym budynkom powstałym z materiałów o niskiej jakości. Zoptymalizowane i wydajne sieci infrastrukturalne i wydajne energetycznie budynki obniżą koszty lokalizacyjne dla przedsiębiorstw i mieszkańców.

Ważną podstawę dla oszczędnego i zrównoważonego wykorzystania zasobów stanowi spójna struktura zasiedlenia. To może zostać osiągnięte poprzez planowanie miejskie i regionalne, które utrudnia rozpraszanie zabudowy na terenach otaczających miasta. Należy konsekwentnie zarządzać oferowaną powierzchnią, aby powstrzymać spekulacyjny obrót ziemią. Jako szczególnie zrównoważona okazała się przy tym koncepcja mieszania mieszkań, miejsc pracy, edukacji, zaopatrzenia i spędzania czasu wolnego w dzielnicach miejskich.

Miasta przy zastosowaniu najnowocześniejszych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w sektorach kształcenia, rynku pracy, usług socjalnych, zdrowia, bezpieczeństwa oraz pełnego dostępu obywateli do instytucji rządowych za pośrednictwem internetu muszą przyczynić się do zagwarantowania i podniesienia jakości życia ludzi, a także lokalnej atrakcyjności przedsiębiorstw. Nowe technologie informacyjne i komunikacyjne muszą zostać jednocześnie wykorzystane także jako instrument ulepszonego zarządzania miejskiego.

Nasze miasta muszą dostosować się również do wymogów, które wynikają z groźących zmian klimatycznych. Dobrze zaprojektowane

i zaplanowany rozwój miejski może umożliwić wzrost miast, który poprawi jakość środowiska i zmniejszy emisję dwutlenku węgla. Ten cel mogą osiągnąć miasta poprzez innowacyjne działania prewencyjne i przystosowawcze, wspierając rozwój przemysłu oraz przedsiębiorstw z mniejszą emisją dwutlenku węgla.

Aktywna polityka innowacyjna i edukacyjna

Miasta są miejscami, gdzie są wytwarzane oraz przekazywane duże zasoby wiedzy. Pełne wykorzystanie potencjału wiedzy miasta zależy od jakości jego przedszkolnej i szkolnej edukacji, możliwości transferu w ramach systemów edukacyjnych i szkoleniowych, społecznych i kulturowych sieci, możliwości kształcenia ustawicznego, doskonałości jego uczelni jak i pozauniwersyteckich ośrodków badawczych oraz sieci transferowych między gospodarką i światem nauki.

Polityka zintegrowanego rozwoju miast może przyczynić się do poprawienia tych czynników, np. poprzez łączenie partnerów, wspieranie sieci i optymalizowanie struktur lokalizacyjnych. Zintegrowany rozwój miast promuje dialog społeczny i międzykulturowy.

Strategie zintegrowanego rozwoju miast oraz wspólne zarządzanie rozwojem miejskim mogą przyczynić się do celowego wykorzystania potencjału miast europejskich, szczególnie w zakresie konkurencyjności i wzrostu, jak również do zmniejszenia dysproporcji wewnątrz i między obszarami sąsiadującymi. Stwarzają one mieszkańcom możliwość do społecznego i demokratycznego uczestnictwa.

2. Zwrócenie szczególnej uwagi na kryzysowe dzielnice w kontekście miasta jako całości.

Miasta stoją obecnie przed bardzo dużymi wyzwaniami w związku ze zmianami struktur gospodarczych i społecznych oraz globalizacją. Do specyficznych problemów zaliczają się przy tym w szczególności wysokie bezrobocie i społeczne wykluczenie. W obrębie jednego miasta mogą istnieć znaczące różnice dotyczące możliwości gospodarczych i społecznych w poszczególnych jego obszarach, jak również różnice w zakresie jakości środowiska. Ponadto, podziały społeczne oraz różnice w rozwoju gospodarczym często narastają, co przyczynia się do destabilizacji miast. Polityka społecznej integracji, która przyczynia się do zmniejszenia różnic i przeciwdziałania społecznemu wykluczeniu jest najlepszą gwarancją utrzymania bezpieczeństwa w naszych miastach.

Skutecznym instrumentem umożliwiającym osiągnięcie społecznej spójności i integracji w miastach oraz regionach miejskich może być odpowiednio ukierunkowana społeczna polityka mieszkaniowa. Zdrowa, korzystna cenowo, wychodząca naprzeciw potrzebom użytkowników polityka mieszkaniowa może podwyższyć atrakcyjność obszaru miejskiego zarówno dla młodych jak i starszych ludzi, przyciągać ich, a tym samym przyczynić się do stabilności dzielnicy.

W ramach przewidywanej polityki rozwoju miejskiego konieczne jest rozpoznanie oznak pogarszającej się sytuacji obszaru miejskiego, potraktowanie jej poważnie i wczesne podjęcie przeciwdziałania. To obniża koszty. Odwrócenie raz już pojawiającej się tendencji spadkowej, wymaga wielu kosztów w porównaniu z podjęciem działania w odpowiednim czasie.

Naszym celem powinno być stworzenie perspektyw, wsparcia dla obywateli zamieszkujących dotknięte obszary miejskie, jak również zaferowanie działań prewencyjnych.

W celu znalezienia optymalnego rozwiązania dla każdego pojedynczego kryzysowego obszaru miejskiego, konieczne jest aktywne uczestnictwo mieszkańców, ożywienie dialogu pomiędzy przedstawicielami świata polityki, mieszkańcami i podmiotami gospodarczymi.

Na tym tle uważamy następujące strategie działania, osadzone w polityce zintegrowanego rozwoju miast, za mające istotne znaczenie dla kryzysowych obszarów miast :

Utrwalenie urbanistycznych strategii oceny

Działalność gospodarcza i inwestycje z jednej strony oraz wysokiej jakości struktury miejskie, zdrowe środowisko, a także nowoczesna i wydajna infrastruktura z drugiej, są ze sobą blisko związane. Z tego powodu konieczne jest także poprawienie wyglądu, warunków fizycz-

nych i wydajności energetycznej istniejącego budownictwa na kryzysowych obszarach miejskich. Duży potencjał dla zwiększenia efektywności energetycznej wewnątrz Unii Europejskiej i tym samym ochrony środowiska znajduje się w wyższych wymaganiach wobec nowych i istniejących budynków, w szczególności w odniesieniu do osiedli z wielkiej płyty, jak i do starych budynków, które zostały zbudowane z niskiej jakości materiałów budowlanych.

Aby zwiększyć zrównoważenie inwestycji w ulepszenie środowiska fizycznego, muszą zostać one osadzone w długoterminowej strategii rozwoju, która zawiera również, m.in., dalsze inwestycje sektora publicznego i prywatnego.

Wzmacnianie polityki w zakresie gospodarki lokalnej i lokalnego rynku pracy

Działania prowadzące do uzyskania stabilizacji gospodarczej w dzielnicach kryzysowych muszą wykorzystywać siły ekonomiczne drżące w samych dzielnicach. W tym kontekście, polityki dot. rynku pracy i polityki gospodarcze, które są dopasowane do potrzeb poszczególnych obszarów, będą odpowiednimi instrumentami. Celem jest stworzenie i zapewnienie miejsc pracy oraz ułatwienia zakładania nowych firm. Szczególnie możliwości dostępu do lokalnych rynków pracy muszą zostać poprawione poprzez zaoferowanie zorientowanych na popyt szkoleń. Należy także zwiększyć wykorzystanie możliwości zatrudnienia i szkolenia w „gospodarce etnicznej”.

Zadaniem Unii Europejskiej, państw członkowskich oraz miast jest stworzenie lepszych warunków oraz instrumentów do wzmacniania lokalnych gospodarek, a przez to lokalnych rynków pracy, w szczególności przez wspieranie społeczno-gospodarczych instytucji i zorientowanych na obywateli usług.

Polityki aktywnej edukacji i szkoleń dla dzieci i młodzieży

Istotnym punktem wyjścia dla poprawy sytuacji miejskich obszarów kryzysowych jest poprawa sytuacji edukacyjnej i szkoleniowej w społeczności lokalnej wraz z aktywną polityką dot. dzieci i młodzieży.

Mając to na uwadze, należy zapewnić oraz poprawić dostęp do edukacji, jakość edukacji i szkolenia na obszarach kryzysowych, które będą dostosowane do potrzeb i problemów dzieci i młodzieży zamieszkujących te obszary. Poprzez politykę dotyczącą dzieci i młodzieży, która jest dopasowana do obszaru społecznego, na jakim żyją, musimy przyczynić się do poprawy sytuacji w zakresie włączania i realizacji ambicji przez dzieci i młodzież z obszarów kryzysowych oraz do zapewnienia im równych szans w dłuższej perspektywie czasowej.

Promocja skutecznego i korzystnego cenowo transportu

Wiele kryzysowych obszarów miejskich musi ponosić dodatkowy ciężar słabych połączeń transportowych i wpływów środowiska, co ogranicza wartość użytkową tych obszarów. Rozwój skutecznego i cenowo korzystnego publicznego transportu opiera się na prawie obywateli w tych obszarach miejskich do mobilności.

Aby rozwiązać ten problem, planowanie transportu i zarządzanie ruchem na tych obszarach musi zmierzać do ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko oraz do zorganizowania transportu w sposób, który lepiej włączy te obszary do miasta oraz regionu jako całości. Będzie to także wymagało wydajnego systemu transportu publicznego, jak również odpowiednich sieci dla ruchu pieszych i rowerzystów.

Im lepiej zdołamy ustabilizować obszary upośledzone gospodarczo, zintegrować je społecznie oraz poprawić stan ich fizycznego środowiska oraz infrastruktury transportowej, tym większe szanse, że nasze miasta pozostaną w dłuższej perspektywie czasu miejscami postępu społecznego, wzrostu i innowacji.

Podkreślamy, że:

Zasady polityki rozwoju miast muszą zostać określone na szczeblu krajowym. Z tej płaszczyzny należy stworzyć bodźce dla rozwiązań innowacyjnych.

Nasze miasta potrzebują odpowiednio szerokiego zakresu działań w celu realizacji lokalnych zadań w odpowiedzialny sposób i solidnej długoterminowej bazy finansowej. Dlatego ważne jest także, aby państwa członkowskie miały możliwość wykorzystania europejskich fun-

duży strukturalnych w zintegrowanych programach rozwoju miast. Wykorzystanie tych funduszy musi skupiać się ściśle na istniejących trudnościach i potencjałach oraz musi uwzględniać specyficzne możliwości i problemy państw członkowskich. Jeżeli nie zostało to jeszcze zapewnione, władze lokalne powinny rozwinąć konieczne umiejętności i sprawności, aby wdrażać polityki zintegrowanego rozwoju miast.

Nowe inicjatywy Unii Europejskiej JESSICA i JEREMIE stwarzają wiele obiecujących możliwości wzmocnienia skuteczności przyjętych krajowych jak również europejskich źródeł finansowania w celu wsparcia rozwoju miast oraz mniejszych i średnich przedsiębiorstw. Te inicjatywy powinny wykorzystywać odpowiednie instrumenty inżynierii finansowej, aby włączyć prywatny kapitał do wdrażania zintegrowanych koncepcji rozwoju miejskiego.

Wszystkie ministerstwa na szczeblu krajowym muszą być świadome, że miastom przypada ważna rola, jeśli chodzi o realizację ustalonych celów krajowych, regionalnych i lokalnych, i że ich profesjonalne politycznie działania oddziałują na miasta. Różne ministerstwa aktywne w obszarze rozwoju miejskiego lub mające wpływ na rozwój miejski muszą swoje starania wzajemnie połączyć i skoordynować.

Podkreślamy znaczenie systematycznej i ustrukturyzowanej wymiany doświadczeń oraz Know how w obszarze zrównoważonego rozwoju miejskiego. Prosimy Europejską Komisję o przedstawienie wyniku wymiany sprawdzonych praktyk podczas konferencji opierającej się na zasadach Karty Lipskiej pod hasłem inicjatywy „Regiony dla gospodarczych przemian”. Ważne jest istnienie europejskiej platformy silnie łączącej wymianę doświadczeń w obszarze dobrych praktyk, statystyk, rozwoju, ekspertyz, studiów sondażowych i pozostałych badań miejskich oraz tym samym wspierającej na wszystkich szczeblach i we wszystkich dziedzinach podmioty uczestniczące w rozwoju miejskim. Również w przyszłości będziemy wspierać i zwiększać wymianę Know how oraz doświadczeń pomiędzy politycznymi ośrodkami decyzji, praktykami, naukowcami na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, aby wzmocnić wymiar europejskiej strategii zrównoważonego rozwoju, Strategii Lizbońskiej i europejskiej strategii zatrudnienia.

Europa potrzebuje silnych i wartościowych dla życia miast oraz regionów.

Chcielibyśmy, aby dyrektywy i rozporządzenia na szczeblu europejskim zostały w przyszłości dokładnie zbadane, mając na uwadze uzyskanie wyważonego/ zrównoważonego rozwoju miejskiego w ramach istniejących instytucji i procedur.

Zasady polityki rozwoju miast muszą zostać określone na szczeblu krajowym. Również na szczeblu krajowym, jak też na innych szczeblach, należy stworzyć bodźce dla rozwiązań innowacyjnych. Potrzebujemy współzawodnictwa w zakresie najlepszych pomysłów i instrumentów dla rozwoju miast.

Nasze miasta potrzebują solidnej podstawy finansowej, która zapewniłaby długotrwałą stabilizację. Dlatego też europejskie fundusze strukturalne muszą nadal stanowić integralną część publicznego finansowania rozwoju miast. Wykorzystanie tych funduszy musi skupiać się ściśle na istniejących trudnościach oraz musi uwzględniać możliwości i trudności państw członkowskich. Jeżeli nie zostało to jeszcze zapewnione, władze lokalne powinny rozwinąć konieczne umiejętności i sprawności, aby wdrażać polityki zintegrowanego rozwoju miast.

Jednocześnie instrumenty finansowe i funduszowe powinny zostać zoptymalizowane i przystosowane do zmieniających się potrzeb miast. W tym kontekście zbadać należy, jaki wkład wnieść mogą publiczne i prywatne instytucje finansowe na poziomie narodowym oraz europejskim.

Musimy przestać rozważać kwestie i decyzje polityki rozwoju miast w oderwaniu od innych aspektów. Nasze miasta powinny być także filarami rozwoju miejsko-regionalnego i przejść odpowiedzialność za spójność terytorialną. Aby to osiągnąć, nasze miasta muszą nawiązywać ze sobą ściślejsze kontakty na poziomie europejskim.

W przyszłości będziemy nadal promować i wzmocniać wymianę doświadczenia pomiędzy decydentami, praktykami i naukowcami na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim, w celu wzmocnienia wymiaru miejskiego Strategii Zrównoważonego (trwałego) Rozwoju UE.

W przyszłość spoglądamy z pewnością.

Europa potrzebuje silnych miast.

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej

W kierunku bardziej konkurencyjnej i zrównoważonej Europy różnicowanych regionów

projekt w wersji ostatecznej (z dnia 9 maja 2007 r.)

I

Zadanie na przyszłość: wzmocnienie spójności terytorialnej

(1) UE spogląda z ufnością na postęp osiągnięty w sferze gospodarczej, społecznej i ekologicznej. Państwa Członkowskie łącznie prowadzą wspólną gospodarkę, która stanowi około jednej trzeciej światowego Produktu Krajowego Brutto. Wymiar terytorialny Unii cechuje właśnie owa siła gospodarcza, jak również terytorium Unii obejmujące ponad 4 miliony kilometrów kwadratowych oraz populacja licząca 490 milionów mieszkańców różnych regionów i miast.

(2) Jako ministrowie odpowiedzialni za zagospodarowanie przestrzenne i rozwój, przedstawiamy Agendę Terytorialną stanowiącą opracowane wspólnie z Komisją Europejską polityczne ramy działań dla naszej przyszłej współpracy. Poprzez Agendę Terytorialną wnosimy wkład na rzecz zrównoważonego wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, a także rozwoju społecznego i ekologicz-

nego we wszystkich regionach Unii. Niniejszym wspieramy zarówno Strategię Lizbońską, jak i Strategię Goeteborską Rady Europejskiej, które wzajemnie się uzupełniają.

(3) Z pomocą Agendy Terytorialnej pragniemy wspierać policentryczny rozwój terytorialny Unii Europejskiej w celu lepszego wykorzystania dostępnych zasobów w europejskich regionach. Istotnym aspektem jest integracja terytorialna miejsc, gdzie ludzie mieszkają. W ten sposób przyczynimy się do stworzenia Europy, która będzie kulturowo, społecznie, środowiskowo i ekonomicznie zrównoważona. Szczególnie ważną kwestią jest skuteczniejsze włączenie w tę politykę rozwoju osadnictwa policentrycznego naszych nowych Państw Członkowskich. Agenda Terytorialna pozwoli nam – w sensie realizacji idei solidarności terytorialnej – zapewnić lepsze warunki życia i jego wyższą jakość przy zachowaniu równych szans i ukierunkowaniu na potencjał regionalny i lokalny, niezależnie od miejsca zamieszkania – czy to w centralnym obszarze Europy, czy też na jej peryferiach.

(4) Przyszłe zadanie, jakim jest „Spójność Terytorialna”, rozumiemy jako stały, oparty na współpracy proces angażujący różnych uczestników i interesariuszy rozwoju terytorialnego na szczeblu politycznym, administracyjnym i technicznym. Współpracę tę determinują uwarunkowania historyczne, kulturowe, a także instytucjonalne w każdym z Państw Członkowskich. Polityka spójności UE winna wychodzić naprzeciw – w sposób bardziej efektywny niż miało to miejsce dotychczas – potrzebom i uwarunkowaniom terytorialnym, jak również swoistym wyzwaniom geograficznym i możliwościami regionów i miast. Z tego względu opowiadamy się za koniecznością wzmocnienia roli wymiaru terytorialnego w przyszłej Polityce Spójności w celu umacniania dobrobytu ekonomicznego i społecznego.

(5) Osiągnięcie spójności terytorialnej możliwe jest wyłącznie poprzez intensywny i stały dialog pomiędzy wszystkimi interesariuszami rozwoju terytorialnego. Tego rodzaju proces współpracy nazywamy zarządzaniem terytorialnym. Sektor prywatny (a zwłaszcza przedsiębiorstwa działające w danym regionie lub miejscowości), środowisko naukowe, sektor publiczny (w szczególności władze lokalne i regionalne), organizacje pozarządowe, a także poszczególne sektory muszą działać wspólnie na rzecz lepszego wykorzystania najważniejszych inwestycji w europejskich regionach i rozwiązywania problemów związanych ze zmianami klimatycznymi.

(6) Agenda Terytorialna przedstawia rezultaty naszej współpracy. Podczas naszego nieformalnego spotkania na szczycie ministerialnym, które odbyło się w Rotterdamie (2004), uzgodniliśmy założenia polityki rozwoju terytorialnego, umożliwiającej lepszą ocenę perspektyw Unii Europejskiej. A w Luksemburgu (2005) przyjęliśmy priorytety rozwoju terytorialnego, które mają służyć jako podstawa naszych wspólnych działań w przyszłości, oraz raport ekspertów "Stan terytorialny i perspektywy Unii Europejskiej", który stanowi podstawę Agendy Terytorialnej. Proces przygotowywania przez nas Agendy Terytorialnej wspierany jest prowadzonym od lata 2006 r. na ogólnoeuropejską skalę dialogiem pomiędzy interesariuszami. W myśl art. 2, 6, 16 i 158 Traktatu WE, spójność terytorialna uznawana jest za trzeci wymiar Polityki Spójności. Była ona również tematem, między innymi, trzeciego i obecnie także czwartego raportu w sprawie spójności oraz przyjętych w 2006 r. Strategicznych Wytucznych w Sprawie Spójności. Podtrzymujemy nasze zobowiązanie do jeszcze ściślejszej wzajemnej współpracy, jak również współpracy w ramach instytucji UE, w dążeniu do tego celu – niezależnie od toczącej się debaty na temat procesu reform Unii Europejskiej (Traktat Konstytucyjny UE).

II

Nowe wyzwania: wzmocnienie tożsamości regionalnej, lepsze wykorzystanie zróżnicowania terytorialnego

(7) Obecnie stajemy przed nowymi znaczącymi wyzwaniami terytorialnymi. Wśród nich wymienić można:

- Regionalnie zróżnicowany wpływ zmian klimatycznych na terytorium UE i państw sąsiadujących, w szczególności w kontekście zrównoważonego rozwoju,
- Rosnące ceny energii, nieefektywne zużycie energii oraz zróżnicowane terytorialnie możliwości korzystania z nowych form dostaw energii,
- Ulegające przyspieszeniu włączanie się naszych regionów, w tym obszarów transgranicznych, do globalnej konkurencji gospodarczej, przy jednoczesnym zwiększaniu się wzajemnych zależności państw i regionów na świecie,
- Wpływ rozszerzenia Unii Europejskiej na spójność ekonomiczną, społeczną i terytorialną, zwłaszcza w kontekście integracji infrastruktury transportowej i energetycznej Europy Wschodniej oraz nowych Państw Członkowskich i ich regionów,
- Nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych i kulturowych oraz utrata różnorodności biologicznej, w szczególności poprzez niekontrolowany rozrost obszarów miejskich, podczas gdy obszary odległe borykają się z problemem wyludnienia,
- Skutki terytorialne zmian demograficznych (w szczególności starzenia się społeczeństw), jak również migracji pomiędzy rynkami pracy i wewnątrz nich, dla dostaw usług użyteczności publicznej, a także dla rynku mieszkaniowego, rozwoju struktury osadnictwa oraz wspólnego życia obywateli w naszych miastach i regionach.

(8) Biorąc pod uwagę powyższe wyzwania, głęboko wierzymy, że spójność terytorialna UE jest zasadniczym warunkiem osiągnięcia trwałego ekonomicznego wzrostu oraz spójności społecznej i ekonomicznej, czyli wdrożenia europejskiego modelu społecznego. W tym kontekście za nieodzowne zadanie, a także akt solidarności, uważamy

stworzenie we wszystkich regionach warunków umożliwiających zapewnienie równych szans ich mieszkańcom oraz perspektyw rozwoju dla przedsiębiorczości. Podzielamy pogląd, iż regionalna tożsamość i potencjał, potrzeby i zróżnicowane cechy regionów, miast i wsi Europy zyskują na znaczeniu dzięki polityce spójności terytorialnej i innym politykom rozwoju.

(9) Z pomocą Agendy Terytorialnej przyczyniamy się ponadto do wzmocnienia globalnej konkurencyjności i stabilności wszystkich regionów Europy. W ten sposób realizujemy założenia odnowionej strategii lizbońskiej uzgodnionej przez Państwa Członkowskie w 2005 r. Zróżnicowany potencjał terytorialny regionów w zakresie zrównoważonego rozwoju gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w Unii Europejskiej musi zostać zbadany i wykorzystany. Każdy region i miasto może dzięki swojemu zaangażowaniu przyczynić się do oszczędności energii, wspierać zdecentralizowane źródła dostaw, a także łagodzić efekty zmian klimatycznych, np. poprzez wspieranie rozwoju form osadnictwa generujących niski lub zerowy poziom emisji, poszukiwanie potencjalnych nowych odnawialnych źródeł energii oraz promowanie efektywnego zużycia energii, zwłaszcza w sektorze budownictwa. Nasze miasta i regiony muszą stać się bardziej odporne w kontekście zmian klimatycznych. Powinny zdecydowanie włączać się w procesy zarządzania mające na celu wdrażanie Strategii Lizbońskiej, a także w realizację Narodowych Programów Reform.

(10) Pragniemy podkreślić rozszerzający się terytorialnie wpływ polityki wspólnotowych. Fakt ten należy wziąć pod uwagę, bowiem z jednej strony proces tworzenia polityk UE winien w większym stopniu uwzględniać potencjał lokalny, regionalny i krajowy, jak również motywy, jakimi kierują się interesariusze, poprzez przyjęcie strategicznego zintegrowanego podejścia do kwestii rozwoju terytorialnego. Z drugiej strony, poszczególne strategie rozwoju miast i regionów powinny wyraźnie i w większym zakresie uwzględniać kontekst ogólnokrajowy i europejski. Ważne jest, aby krajowe, regionalne i lokalne inicjatywy były powiązane z politykami Unii Europejskiej. Dotyczy to w szczególności polityk rozwoju obszarów wiejskich, ochrony środowiska, czy transportu, jak również Polityki Spójności UE.

(11) Uzupełnienie Agendy Terytorialnej stanowi Karta Lipska w sprawie Europejskich Miast Zrównoważonych, która podejmuje temat polityki zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich jako zadania o wymiarze europejskim. Tym samym polityka zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich oraz polityka spójności terytorialnej, wzajemnie się uzupełniają, wnoszą wkład w proces osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.

III

Priorytety terytorialne w rozwoju Unii Europejskiej

(12) Fundamentem Agendy Terytorialnej są trzy główne cele Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (EPRP), które wciąż w mocy, a mianowicie:

- Rozwój zrównoważonego i policentrycznego systemu miast oraz nowych partnerstw pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi;
- Zapewnienie równego dostępu do infrastruktury i wiedzy;
- Zrównoważony rozwój, rozsądne zarządzanie oraz ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Agenda opiera się także na Podstawowych Wytucznych dla Zrównoważonego Rozwoju Przestrzennego Kontynentu Europejskiego CEMAT, potwierdzonych przez Komitet Ministrów Rady Europejskiej. Kierując się tymi wytucznymi pragniemy zintensyfikować dialog z państwami sąsiadującymi z Unią.

(13) W kontekście naszej polityki spójności terytorialnej zobowiązujemy się do realizacji następujących priorytetów w rozwoju terytorialnym Unii Europejskiej:

1. Naszym celem jest wzmocnienie policentrycznego rozwoju oraz innowacji poprzez tworzenie sieci współpracy regionów miejskich i miast

(14) Regiony miejskie i miasta różnej wielkości posiadają znakomite możliwości wykorzystania własnych mocnych stron w kontekście ogólnoeuropejskiej współpracy z przedsiębiorcami, jak również inte-

resariuszami społecznymi i politycznymi. Sukces w tworzeniu w sposób innowacyjny sieci współpracy na policentrycznym terytorium Europy pozwoli im stworzyć warunki umożliwiające wykorzystywanie globalnej konkurencji dla ich własnego rozwoju.

(15) Miasta, które funkcjonują jako centra danego regionu winny współpracować jako elementy składowe policentrycznego systemu, aby umożliwić korzystanie z generowanej przez nie wartości dodanej innym miastom położonym na obszarach wiejskich lub peryferyjnych, jak również obszarom borykającym się ze szczególnymi wyzwaniami i potrzebami wynikającymi z położenia geograficznego (np. strukturalnie słabe części wysp, rejony przybrzeżne, czy górskie). W celu ułatwienia tego procesu konieczne jest rozszerzenie i stałe aktualizowanie sieci infrastruktury wewnątrz europejskich regionów i pomiędzy nimi. Popieramy zatem europejską współpracę pomiędzy regionami miejskimi, jak również małymi i średnimi miastami usytuowanymi przy wewnętrznych granicach, a także poza granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej.

2. Potrzebujemy nowych form partnerstwa i zarządzania terytorialnego pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi

(16) Konkurencyjna i zrównoważona Europa obejmuje wiele różnorodnych, powiązanych rozmaitymi współzależnościami regionów miejskich różnej wielkości oraz obszarów wiejskich. Regiony miejskie są zatem otoczone ośrodkami miejskimi i obszarami o cechach właściwych dla obszarów wiejskich; obszary wiejskie poza bezpośrednim podmiejskim zasięgiem komunikacyjnym są zaś otoczone przez ośrodki regionalne oraz małe i średnie miasta. Odpowiednie władze winny, jako wzajemnie zależni od siebie partnerzy, rozpoznać ich wspólne aktywa, opracować wspólne strategie rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym i w ten sposób wspólnie stworzyć podstawy zwiększania atrakcyjności regionów i podregionów oraz warunki zachęcające do podejmowania decyzji inwestorskich ze strony zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego. Właśnie to nazywamy partnerstwem obszarów miejskich i wiejskich.

(17) Ukierunkowane regionalnie decyzje inwestorskie powinny być przygotowywane wspólnie przez interesariuszy z sektora publicznego i prywatnego. W tym kontekście konieczne jest na przykład tworzenie przez lokalne władze różnej wielkości dobrowolnych stowarzyszeń, mających na celu wspólną promocję oraz opracowanie strategii rozwiązywania wspólnych problemów. Ze względu na zachodzące zmiany demograficzne władze borykające się z problemem spadku populacji w grupie ludzi młodych muszą ściśle współpracować, aby być w stanie utrzymać na atrakcyjnym poziomie swoje usługi i infrastrukturę. Tego rodzaju współpraca oznacza nowy wymiar polityczny. W celu jego wzmocnienia niezbędne mogą się okazać nowe formy uzgodnień w zakresie zarządzania terytorialnego w europejskich regionach. Ogólnie rzecz ujmując, chcielibyśmy stworzyć możliwości wykorzystania innowacyjnego potencjału ekonomicznego na rzecz rozwoju, opierając się na doświadczeniach odnoszących sukcesy partnerstw oraz na politycznej współpracy w zakresie działań regionalnych, w tym również na obszarach przygranicznych. Popieramy zatem pozytywną konkurencję pomiędzy miastami i regionami.

3. Pragniemy wspierać regionalne klastry (grona) ośrodki konkurencyjności i innowacji w Europie

(18) Należy rozszerzyć strefy wzrostu poza centralny obszar gospodarczy Unii Europejskiej poprzez realizację polityki współpracy i tworzenie sieci kontaktów. Jedną z metod łączenia potencjałów może być tworzenie odpowiednich innowacyjnych ośrodków, w których współdziała środowisko przedsiębiorców, środowisko naukowe oraz administracja. Dotyczy to także współpracy – ponad wewnętrznymi i zewnętrznymi granicami – z naszymi państwami sąsiadującymi.

(19) Różnej wielkości regiony miejskie, małe i średnie miasta, a także obszary wiejskie zachęca się do współpracy z innymi organami, nawet w innych państwach, w celu wzmocnienia ich międzynarodowej tożsamości i specjalizacji jako metody podnoszenia atrakcyjności z punktu widzenia potencjalnych inwestorów. Wskazane jest ukierunkowanie działań na już istniejące ośrodki innowacji.

4. Wspieramy wzmocnienie i rozbudowę sieci transeuropejskich

(20) Mobilność i dostępność są kluczowymi warunkami wstępnymi rozwoju gospodarczego we wszystkich regionach Unii Europejskiej. Aby spełnić wymóg mobilności na policentrycznym terytorium Europy, w tym również na obszarze państw sąsiadujących, i przyczynić się do poprawy środowiska miejskiego, istotne jest zapewnienie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju multimodalnych systemów transportu. Potrzebujemy sprawnych sieci kolejowych, drogowych i lotniczych zarówno w transporcie osobowym, jak i towarowym (w tym sieci przepustowych regionalnych portów lotniczych), efektywnych szlaków wodnych morskich, przybrzeżnych i śródlądowych, a także drugorzędnych sieci komunikacyjnych łączących z odległymi rejonami, jak również zarządzania transportem transgranicznym. Wspieramy znoszenie barier w transgranicznym transporcie kolejowym i drogowym, a zwłaszcza wykorzystanie środków telematycznych do obsługi przeładowanych fragmentów sieci drogowej.

(21) Wspieramy niezakłócony i społecznie sprawiedliwy dostęp do informacji i technologii komunikacyjnych we wszystkich regionach w celu zniesienia wynikających z terytorialnych uwarunkowań barier dostępu, zwłaszcza na obszarach peryferyjnych i wiejskich, oraz umożliwienia zdecentralizowanego działania i odpowiedniego świadczenia usług użyteczności publicznej, w tym w zakresie opieki zdrowotnej czy edukacji. W celu zapewnienia niezbędnej infrastruktury, np. uzyskania powszechnego zasięgu łączności szerokopasmowej z uwzględnieniem istniejącego zapotrzebowania, zalecamy programy infrastruktury, np. sieci szerokopasmowych w nowych programach dotyczących transportu i łączności.

(22) Rosnące zapotrzebowanie na energię w sytuacji ograniczonej wielkości rezerw nieodnawialnych źródeł energii oraz zwiększające się uzależnienie UE od energii pochodzącej z importu, jak również wyzwania związane ze zmianami klimatycznymi, oznaczają dla nas konieczność pełniejszego wykorzystywania i rozwoju możliwości zdecentralizowanego, efektywnego, bezpiecznego i przyjaznego dla środowiska naturalnego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, które dotychczas wykorzystywane są w zbyt małym stopniu. W celu lepszego wykorzystania regionalnego potencjału w tej sferze, co mogłoby stworzyć nowe możliwości w szczególności na obszarach wiejskich, rekomendujemy dalsze wzmocnienie sieci współpracy i harmonizację warunków w sektorze energetycznym.

5. Wspieramy ideę transeuropejskiego zarządzania ryzykiem, z uwzględnieniem efektów zmian klimatycznych

(23) Należy kontynuować opracowywanie wspólnych ponadregionalnych i zintegrowanych podejść i strategii mających na celu zapobieganie skutkom klęsk żywiołowych, obniżenie i łagodzenie skutków emisji gazów cieplarnianych, a także dostosowanie do zmian klimatycznych. Konieczne są dalsze działania w kierunku rozwoju i intensyfikacji polityki spójności terytorialnej, w szczególności w odniesieniu do konsekwencji terytorialnie zróżnicowanych strategii dostosowawczych.

(24) W celu poprawy efektywności działań w zakresie zarządzania ryzykiem oraz odpowiedniego ukierunkowania rozwoju, konieczne jest przyjęcie zintegrowanych strategii transeuropejskich i transgranicznych (np. w dziedzinie ochrony przed powodziami, suszą i pustynieniem, zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną i obszarami górkimi, zarządzania ryzykiem technologicznym, czy udoskonalonych metod prognozowania) we współpracy z naszymi krajami sąsiadującymi, a także opracowanie nowych form zarządzania ryzykiem, zwłaszcza na obszarach, gdzie występuje kilka rodzajów ryzyka, jak np. strefy przybrzeżne, rejony jezior i nadmorskie, dorzecza rzek, czy obszary górskie.

6. Domagamy się wzmocnienia struktur ekologicznych oraz zasobów kulturowych jako wartości dodanej dla rozwoju

(25) Niezastąpione walory europejskich struktur ekologicznych, a także zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego, a w szczególności krajobraz kulturowy i walory architektoniczne, a także zabudowa, winny stanowić – z uwzględnieniem odpowiednich uwarunkowań i potencjałów regionalnych – fundament ukierunkowanego na środowisko naturalne i kulturę rozwoju stwarzającego perspekty-

wy rozwojowe i jednocześnie chroniącego zróżnicowaną tożsamość kulturową, w szczególności w regionach opóźnionych lub doświadczających zmian strukturalnych. Skoordynowane interwencje ponadnarodowe oraz odpowiedni sposób zarządzania nimi powinny zatem promować szlaki i sieci kulturowe, jak również inne przedsięwzięcia terytorialne istotne dla środowiska naturalnego i kultury.

(26) Opowiadamy się za dalszym rozwojem sieci obszarów o cennych walorach przyrodniczych i kulturowych w celu stworzenia zintegrowanej i zrównoważonej transeuropejskiej struktury obszarów zielonych z odpowiednimi korytarzami i strefami łączącymi chronione miejsca z pozostałymi obszarami o znaczeniu europejskim i krajowym.

(27) Polityki zintegrowanego rozwoju terytorialnego wymagają wzmocnienia również w ekologicznie lub kulturowo osłabionych rejonach Unii Europejskiej, co stanowiłoby krok w kierunku realizacji głównego wyzwania, jakim jest pogodzenie rozwoju gospodarczego z trwałością środowiska naturalnego, społecznego i kulturowego.

IV

Realizacja Agendy Terytorialnej

(28) W celu skutecznego włączenia sześciu priorytetów terytorialnych do debat politycznych i procesów decyzyjnych, uważamy za istotne i rekomendujemy podjęcie następujących działań w latach 2007-2011. Jednocześnie zobowiązujemy się do ich realizacji:

1. Działania instytucji europejskich

(29) Przyjmujemy z zadowoleniem Komunikat Komisji w sprawie „Wkładu miast w rozwój i wzrost zatrudnienia w regionach” i zwracamy się z prośbą do Komisji Europejskiej o przygotowanie kontynuacji z uwzględnieniem Agendy Terytorialnej.

(30) Zwracamy się również z prośbą do Komisji Europejskiej o dalsze uwzględnianie w sposób jednoznaczny wymiaru terytorialnego UE w kolejnych Raportach w Sprawie Spójności Społecznej i Ekonomicznej, aby pobudzić miasta i regiony do opracowywania ich strategii rozwoju w kontekście europejskim. Ułatwiłoby to realizację zasady pomocniczości.

(31) Zwracamy się z prośbą do Komisji Rozwoju Regionalnego Parlamentu Europejskiego, Komisji Spójności Terytorialnej przy Komitecie Regionów oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o wspieranie i wdrażanie priorytetów Agendy Terytorialnej w ich działaniach, zwiększając w ten sposób rolę miast i regionów w procesie wdrażania polityk unijnych.

2. Działania na rzecz ścisłej współpracy pomiędzy Komisją Europejską a Państwami Członkowskimi UE

(32) Zalecamy prowadzenie stałego i pogłębionego dialogu pomiędzy Państwami Członkowskimi UE (w tym władzami regionalnymi i lokalnymi) a Komisją Europejską w sprawie strategicznych zagadnień związanych z rozwojem terytorialnym. Należy w sposób efektywny wykorzystywać w tym celu możliwości, jakie stwarzają dotychczas działające komitety i komisje (a w szczególności Komitet Ekspertów „Spójność Terytorialna i Sprawy Miast”, który został powołany przez Komitet Koordynujący Fundusze [COCOF]).

(33) Zwracamy się z prośbą do Komisji Europejskiej oraz pozostałych instytucji europejskich o zapoczątkowanie dialogu z Państwami Członkowskimi, opartego na zasadach pomocniczości, mającego na celu omówienie możliwych sposobów oceny i uwzględnienie wpływu ustawodawstwa europejskiego na zrównoważony rozwój miast oraz rozwój terytorialny i planowanie przestrzenne, a także metod poprawy koordynacji unijnych polityk i inicjatyw dotyczących kwestii polityki terytorialnej. Tego rodzaju ocena i koordynacja mogłaby odbywać się w ramach dotychczas istniejących instytucji i procedur.

(34) Zalecamy podjęcie w ramach programu ESPON 2013, w ścisłej współpracy z Komisją Europejską, bardziej pogłębionej analizy wpływu polityk UE na spójność terytorialną, zbadanie zależności przyczynowo-skutkowych, jak również opracowanie wskaźników operacyjnych dla celów regularnej sprawozdawczości dotyczącej zagadnień

terytorialnych. W tym kontekście istotne jest ścisłe współdziałanie programów ESPON i URBACT oraz Audyt Miejski.

(35) Współpracę, obejmującą także nasze kraje sąsiedzkie, w kontekście unijnych programów europejskiej współpracy terytorialnej (Cel 3) uważamy za nowy, przyszłościowy instrument finansowania stwarzający możliwości wzmocnienia europejskich sieci miast i regionów, jak również wspierania nowych, innowacyjnych kanałów europejskiego rozwoju. Zwracamy się z prośbą do Komisji Europejskiej o wsparcie dla nas w procesie rozwijania międzyregionalnej, transgranicznej i ponadnarodowej współpracy jako skutecznego narzędzia wzmocnienia spójności terytorialnej.

3. Działania na rzecz wzmocnienia spójności terytorialnej, podejmowane w Państwach Członkowskich UE

(36) Zobowiązujemy się, w stopniu mieszczącym się w zakresie naszych kompetencji, do włączenia politycznych priorytetów Agendy Terytorialnej, a także aspektów terytorialnych Strategicznych Wytocznych Wspólnoty w Sprawie Polityki Spójności 2007-2013 do polityk rozwoju na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Mając na względzie wnioski sformułowane podczas seminarium dotyczącego zarządzania strategiami terytorialnymi, które odbyło się za Prezydencji austriackiej w czerwcu 2006 r. w Baden, zalecamy włączenie wymiaru terytorialnego do strategicznych procesów leżących u podstaw polityki spójności na szczeblu wspólnotowym i krajowym.

(37) Zobowiązujemy się – zgodnie z warunkami naszych ośnośnych krajowych regulacji instytucjonalnych – do zaangażowania się w przejrzyste procesy decyzyjne z udziałem interesariuszy prywatnych i publicznych oraz organizacji pozarządowych, dotyczące opracowania istotnych z punktu widzenia wymiaru terytorialnego polityk, priorytetów terytorialnych, jak również w działania mające na celu ich realizację.

4. Wspólne działania na szczeblu ministrów

(38) W celu wdrożenia Agendy Terytorialnej zgadzamy się zachować nieformalne struktury współpracy pomiędzy naszymi resortami, w tym z odpowiednimi Prezydencjami UE, oraz z Parlamentem Europejskim, Komisją Europejską, Komitetem Regionów, Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, a także Europejskim Bankiem Inwestycyjnym. Wymaga to sprawnego funkcjonowania Grupy Prezydencji wyposażonej w odpowiednie zasoby sekretarskie i wspieranej przez ekspertów, dodatkowo także z pozostałych Państw Członkowskich.

(39) Zgadzamy się działać wspólnie na rzecz kontynuacji i zacieśniania współpracy zarówno między nami, jak i z Komisją Europejską poprzez sieć powiązanych ze sobą punktów kontaktowych ds. spójności terytorialnej. Naszym zamiarem jest, aby otwarta Grupa Robocza ds. Agendy Terytorialnej, składająca się z Państw Członkowskich UE oraz Komisji Europejskiej, kontynuowała swoje prace w obecnej fazie wdrażania Agendy.

(40) Jako pierwszy krok w naszych wspólnych działaniach oraz jako kontynuacja założeń przyjętych podczas posiedzenia Rady Europejskiej wiosną 2007 r., zobowiązujemy się przyczynić w ramach naszych kompetencji do tworzenia zrównoważonej i zintegrowanej polityki energetycznej i klimatycznej w Unii Europejskiej.

(41) Nasze kolejne wspólne działania będą koncentrować się stworzeniu warunków dla zakrojonej na ogólnounijną skalę debaty na temat najważniejszych kwestii dotyczących UE z punktu widzenia wymiaru terytorialnego. Najważniejsze wśród nich to:

- Debata na temat procesu lizbońskiego po roku 2010,
- Przegląd śródkresowy Polityki Spójności w 2010 r.,
- Przegląd śródkresowy Polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich UE w 2010 r.,
- Rewizja Strategii Zrównoważonego Rozwoju UE w 2011 r.,
- Bieżąca debata na temat możliwości realizacji rekomendacji wynikających z Zielonej Księgi w sprawie Polityki Morskiej,
- Bieżąca debata w sprawie Siódmego Programu Działań na rzecz Środowiska,
- Debata na temat Polityki Transportowej po roku 2010,
- Bieżąca debata na temat Polityki Badań i Innowacji,
- Bieżąca debata na temat Polityki Sąsiedztwa.

(42) Zwracamy się do przyszłych Prezydencji UE, jak również wszystkich Państw Członkowskich UE, instytucji europejskich, w tym Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego, a także

do pozostałych interesariuszy, z prośbą o realizację działań nakreślonych w niniejszej Agendzie Terytorialnej. Z zadowoleniem przyjmujemy inicjatywę Prezydencji Portugalskiej dotyczącą ułatwienia wdrażania założeń Agendy Terytorialnej poprzez opracowanie pierwszego Programu Działań, a także wyrażoną przez Prezydencję Słoweńską wolę zainicjowania procesu wdrażania poprzez planowane przez nią działania.

(43) Zwracamy się do Prezydencji Słoweńskiej z prośbą o uwzględnienie Agendy Terytorialnej w przygotowaniach do sesji Rady Europejskiej wiosną 2008 r., tak aby możliwe było uzyskanie lepszego i bardziej sformalizowanego politycznego zrozumienia dla terytorialnych warunków rozwoju regionów i miast oraz nowych form uczestnictwa w decyzjach UE.

(44) Zgadzaamy się, iż istnieje potrzeba zachęcenia publicznych i prywatnych interesariuszy rozwoju terytorialnego do zaangażowania się w kwestie spójności terytorialnej UE. Należy uwzględnić ich odnośne interesy. Wspólna dyskusja na temat scenariuszy rozwoju terytorialnego Europy może usprawnić proces godzenia różnych interesów. Zwracamy się z prośbą do przyszłych Prezydencji UE, aby realizowały to ambitne założenie poprzez konkretne działania mające

na względzie aktualne potrzeby w zakresie rozwoju polityki w Europie. Przyjmujemy z zadowoleniem zarówno inicjatywę Prezydencji portugalskiej dotyczącą zorganizowania nieformalnego spotkania ministrów w listopadzie 2007 r., jak i inicjatywę Niemiec dotyczącą zorganizowania konferencji w sprawie zagadnień terytorialnych i gospodarki, która ma się odbyć wiosną 2008 r.

(45) Zwracamy się z prośbą do Prezydencji węgierskiej o dokonanie oceny i przeglądu Agendy Terytorialnej w pierwszym półroczu 2011 r.

(46) Uważamy, że naszym politycznym zadaniem jest podnoszenie świadomości najważniejszych wyzwań terytorialnych, przed jakimi stoi Unia Europejska, będziemy zatem odgrywać aktywną rolę w procesie wdrażania Agendy Terytorialnej zarówno na szczeblu europejskim, jak i w naszych państwach. Żywimy przekonanie, iż dzięki Agendzie Terytorialnej czynimy kolejny krok w kierunku konkurencyjnej i zrównoważonej Europy różnicowanych regionów i aktywnych obywateli.